

Silifke Kalesi 2023 Yılı Kazı Çalışmaları Silifke Castle Excavation Works of the Year 2023

Ali BORAN*

Özet

Silifke ilçenin merkezinde, deniz seviyesinden 185 m yükseklikte bir tepe üzerinde yer alan Silifke Kalesi, tarihte Dağlık Kilikya olarak adlandırılan bölgenin güneyinde, şehrin batı tarafında, Akdeniz sahillerinden İç Anadolu'ya geçişini sağlayan güzergâhta, kara ve deniz ticaretinin kesiştiği bir konumdadır. İlk yerleşim Orta Kalkolitik çağda başlamış olup Hitit ve Asur döneminde de iskânın görüldüğü bilinmektedir.

Silifke Kalesi 2023 yılı kazı çalışmaları; belgeleme, temizlik, arkeolojik kazı ve geçici koruma aşamaları olmak üzere dört bölüm halinde yapılmıştır. 2023 dönemi kazı çalışması başarılı bir şekilde tamamlanmıştır.

2023 kazı çalışmaları Kazı Çalışmaları kale içerisinde daha önceki yıllarda açılan mekânlarda oluşan tahribatın geçici koruma uygulamalarıyla yabancı otların temizliğiyle başlamıştır. Temizlik çalışmalarının akabinde kazı çalışmalarının 1. Etapı olan A13 Burcu ile A21 1. Yol güneyindeki mekânlarda arkeolojik kazı çalışması yapılmıştır. Ardından kazı çalışmalarının 2. Etabında ise A14 Kuzeyi 1. Yol ile A21 Doğusu 11 nolu mekân arasında kalan mekânlarda çalışma yapılmıştır. 2023 Kazı dönemi sonunda 1770 m²'lik alanı kapsayan 29 açmada çalışma yapılmıştır. Çalışmalar sonucu ortaya çıkarılan duvarlar güçlendirilmiş ve geçici koruma uygulamaları yapılmıştır.

Kazı Çalışmalarının arazi çalışmalarından günlük gelen olarak kazı laboratuvarına teslim edilen eserler genel ve detaylı incelenmek üzere teknik işlem ve aşamalardan geçirilmektedir. Malzemesine göre ayrıştırılan eserlerden pişmiş toprak, cam ve kemik eserler aşamalı olarak su, fırça vd. aletler ile temizlendikten sonra kurutularak kilitli poşetler içerisinde depoya teslim edilmiştir. Madeni türde buluntular ise mikroskop, ince uçlu dişçi motoru, bisturi, spatül gibi alet ve teknik araçlarla temizliği yapılmıştır. Aralarından seçilen nitelikli eserler kazı katalog numarası, envanterlik ve etütlük numarası verilerek cinsi, malzemesi, tekniği tespit edilmiştir. Eserlerin cinsine göre kazı buluntu bilgileri esas alınıp (seramik, cam, taş ve bir kısım madeni eserler) belgelenecek dijital ortama aktarılmıştır. Devamında ölçümü, teknik el çizimi ve AutoCAD programıyla çizimi yapılmıştır. Çalışmalar sonucunda ortaya çıkarılan eserlerden içerisinden seçilen 36 envanterlik eserle 74 etütlük eser müzeye teslim edilerek kazı dönemi sonlandırılmıştır.

Restorasyon çalışmaları kapsamında kalenin kuzey batısında kazı çalışmaları tamamlanan alanlarda mevcut duvarların arasındaki toprak dolgu ve otlar temizlenerek derz dolgu ile konservasyonu yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Silifke Kalesi, Kale, takı, kemik obje*

* Prof. Dr. Ali BORAN, Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, Ankara/TÜRKİYE, ali.boran@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7323-0080

Abstract

Silifke Castle, located in the center of Silifke district, on a hill 185 m above sea level, is located in the south of a region called Mountainous Cilicia in history, on the west side of the city, on the route that provides the transition from the Mediterranean coast to Central Anatolia, at a location where land and sea trade intersect. The first settlement started in the Middle Chalcolithic age, and it is known that settlement was also seen in the Hittite and Assyrian periods. Silifke Castle 2023 excavation works; Documentation, cleaning, archaeological excavation and temporary protection phases were made in four parts. The 2023 period excavation work has been successfully completed.

The 2023 excavations started with the removal of weeds with the temporary protection practices of the destruction in the places opened in previous years in the castle. Following the cleaning works, archaeological excavations were carried out in the A13 Bastion, which was the first phase of the excavations, and in the places south of the A21 1st Road. Then, in the 2nd stage of the excavation work, work was carried out in the places between A14 North, Road 1 and A21 East, No. 11. During this excavation period, work was carried out in 29 trenches covering an area of 1770 m². The walls unearthed as a result of the studies were strengthened and temporary protection applications were made.

The artifacts delivered to the excavation laboratory as daily returns from the field studies of the Excavation Works are passed through technical processes and stages for general and detailed examination. The terracotta, glass and bone artifacts, which were separated according to their material, were gradually cleaned with tools such as water and brushes, then dried and delivered to the warehouse in locked bags. Metal finds were cleaned with tools and technical tools such as microscope, fine-tipped dental motor, scalpel, spatula. The quality, material and technique of the selected works were determined by giving the excavation catalog number, inventory and study number. Based on the excavation finds according to the type of artifacts (ceramic, glass, stone and some metal artifacts), they were documented and transferred to the digital environment. Afterwards, the measurement was made with technical hand drawing and AutoCAD program. The excavation period was ended by delivering 36 inventory work and 74 studies selected from among the artifacts unearthed as a result of the studies.

Within the scope of the restoration works, in the areas where excavations were completed in the north-west of the castle, the soil fill and grass between the existing walls were cleaned and preserved with grouting.

Keywords: *Silifke Castle, Castle, jewelry, bone object*

GİRİŞ

Mersin ili, Silifke İlçesinde yer alan Silifke Kalesi kazı çalışmaları, 2023 yılında Prof. Dr. Ali Boran başkanlığında 24.05.-30.12.2023 tarihleri arasında yapılmıştır.

2023 yılı kazı çalışmalarında, sanat tarihçi, arkeolog ve restoratörden oluşan on dört kişilik ekip yer almıştır.² Silifke Kalesi'ndeki çalışmalar; temizlik, kazı, belgeleme ve geçici koruma çalışmaları olmak üzere dört bölüm halinde yürütülmüştür. Silifke Kalesinde restorasyon çalışmaları kapsamında ise kale batı bölümünde konservasyon çalışmaları yapılmıştır. (Görsel 1)

2023 yılı kazı dönemi Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türk Tarih Kurumu, Mersin Büyükşehir Belediyesi ve MEDCEM katkılarıyla tamamlanmıştır. Kazı Başkanlığı olarak kazımıza destek veren tüm kurumlara teşekkür ederiz.

1- KAZI ÇALIŞMALARI

Kazı çalışmaları ilk etapta kalenin güney batı bölümünde bulunan A21 1.yol Güneyi B koridoru çevresinde yer alan bölümde gerçekleştirilmiştir. Bu alanda daha önce kazı çalışmaları yapılmamış olup 2023 kazı döneminde ilk defa çalışılmıştır. Kazı çalışmaları II. Etapta ise kalenin Güney Doğu bölümünde devam etmiştir. Bu bölümde A21 Doğusun-daki alanda daha önce kazı çalışması yapılmamış bölgelerinde kazı çalışması yapılmıştır. (Görsel 2 -4).

2023 Kazı çalışmaları iki bölüm halinde ele alınarak konumları ve çalışma tarihleri baz alınarak iki ayrı başlık altında ele alınmıştır.

1.1 Kale'nin Batısında Ortaya Çıkarılan Mekanlar

Silifke Kalesinin güney batı köşesinde bulunan ve daha önceki kazı dönemlerinde kazı çalışmaları yapılmayan bu alan A13 Burcu ile A21 1. Yol arasındadır. Kazı dönemi başında belirlenen bu alanda ilk olarak alan belirleme ve yüzey temizliği yapılmıştır. Yüzey temizliği sonrasında belirlenen noktadan başlayan kazı çalışmalarında duvar hatlarından takip edilerek mekânlar ortaya çıkarılmıştır. Çalışmalar sonrası ortaya çıkarılan mekânların aşağıda sırasıyla teknik özellikleri ve ölçüleri şu şekildedir (Görsel 4).

1.1.1 A-21 1.Yol Güneyi B Koridoru

Koridor, caminin ve 11,10,9,7,6,3 nolu mekanların batısında, kuzey güney doğrultusunda uzanarak mekanlar arası bağlantıyı sağlamaktadır. Koridor, kuzeyde A-21 1. Yola bağlanmaktadır. 04.09.2023 ve 12.09.2023 tarihleri arasında yapılan kazı çalışmalarında

10/C mekânın batı duvarının önünden başlanmış kuzeye doğru devam etmiştir. Kazı çalışmaları doğu- batı doğrultusunda ortalama 4.00 m genişliğinde, kuzey güney doğrultusunda 28.90 m uzunluğunda bir alanda ortalama 0.50 m seviye inilmiştir.

² Prof. Dr. Ali Boran (Kazı Başkanı), Doç. Dr. Razan Aykaç (Sanat Tarihçi), Doç. Dr. Sevilay Atılğan (Sanat Tarihçi), Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Mutlu (Sanat Tarihçi), Dr. Öğr. Üyesi Yalçın Karaca (Bizantolog), Arif Çakır (Uzman Sanat Tarihçi), Mazlum Kadan (Restoratör), Nadir Köksoy (Fotoğrafçı), Nuri Gündoğdu (Müze Araştırmacısı), Sümeyye Erbaş Can (Müze Araştırmacısı), Saliha Karagöz Yılmaz (Arkeolog), Sultan Eren (Müze Araştırmacısı), Süheyl Keskin (Müze Araştırmacısı).

1.1.2 A-21 1.Yol Güneyi B Koridoru 5 Nolu Mekân

Mekân caminin batısında, 6 Nolu mekânın doğusunda yer almaktadır. 23.08.2023 tarihinde yapılan kazı çalışmalarında 2.50 x 5.10 ölçülerinde dikdörtgen planlı bir mekân ortaya çıkarılmıştır. Ortalama 0.50 m seviye inilen mekâna doğu cephede yer alan 1.10 m genişliğinde ki kapı açıklığından giriş sağlandığı tespit edilmiştir.

1.1.3 A-21 1.Yol Güneyi B Koridoru 6 Nolu Mekân

Mekân Caminin batısında 7 Nolu mekânın kuzey batısında yer almaktadır. 23.08.2023 ile 24.08.2023 tarihleri arasında yapılan kazı çalışmaları esnasında 3.50 x 5.00 m ölçülerinde dikdörtgen planlı bir mekân ortaya çıkarılmıştır. Ortalama 0.60 m seviye inilen mekâna doğu cephede yer alan 1.20 m genişliğinde ki kapı açıklığından giriş sağlanmaktadır. Mekânın kuzey duvarına 1.90 m uzaklıkta mekânı doğu batı doğrultusunda ikiye bölen yarı kesme ve moloz taşlardan oluşan tek sıra bir taş dizisi ortaya çıkarılmıştır.

1.1.4 A-21 1.Yol Güneyi B Koridoru 7 Nolu Mekân

Mekân caminin batısında, 8 nolu mekânın kuzeyinde yer almaktadır. 18.08.2023 ile 22.08.2023 tarihleri arasında yapılan kazı çalışmalarında 4.50 x 5.20 m ölçülerinde kareye yakın dikdörtgen planlı bir mekân ortaya çıkarılmıştır. Ortalama 0.90 m seviye inilen mekâna güney cephede yer alan 0.90 m genişliğinde ki kapı açıklığından mekâna giriş sağlanmaktadır. Bu kapı açıklığı ile aynı zamanda 8 nolu mekâna da geçiş sağlanmaktadır. Mekânın duvarları harçsız yarı kesme ve moloz taşlarla örülmüştür. Mekânın güney doğu köşesinde 0.50 x 0.57 m ölçülerinde bir dibek ortaya çıkarılmıştır.

1.1.5 A-21 1.Yol Güneyi B Koridoru 8 Nolu Mekân

Mekân Caminin güneybatısında 10/B mekanının kuzeyinde yer almaktadır. 15.08.2023 ile 17.08.2023 tarihleri arasında yapılan kazı çalışmalarında 4.75 x 5.70 m ölçülerinde kareye yakın dikdörtgen planlı bir mekân ortaya çıkarılmıştır. Ortalama 0.90 m seviye inilen mekâna kuzey ve doğu yönlerde yer alan kapı açıklıklarından giriş sağlanmaktadır. Kuzeyde yer alan kapı 0.75, doğuda yer alan kapı 1.55 m genişliğindedir. Bu kapı ayrıca 7 nolu mekâna açılmaktadır. Doğü duvarda 0.55 m genişliğinde bir niş bulunmaktadır. Mekânın güney doğusunda 0.75 m genişliğinde 2.90 m uzunluğunda doğu batı doğrultusunda, düzensiz ve harçsız taş sırası tespit edilmiş olup bu taş sırasının 0.40 m kuzeyinde bir adet kırık sütun gövdesi parçası dikey vaziyette bulunmuştur. Sütun 0.30 x 0.45 m ölçülerindedir.

1.1.6 A-21 1.Yol Güneyi B Koridoru 9 Nolu Mekân

Mekân, A-2 1. Yol Güneyi B koridorunun doğusunda, 8 Nolu mekânın batısında yer almaktadır. 25.08.2023 ile 04.09.2023 tarihleri arasında yapılan kazı çalışmalarında 4.80 x 4.85 m ölçülerinde kare planlı bir mekân ortaya çıkarılmıştır. Ortalama 0.60 m seviye inilen mekâna kuzey cephede bulunan 1.30 m genişliğinde ki kapı açıklığından giriş sağlanmaktadır. Mekânın batı duvarına bitişik, kuzey-güney doğrultusunda uzanan 1.00 x 2.60 m ölçülerinde iki basamaklı bir merdiven ortaya çıkarılmıştır.

1.1.7 A-21 1.Yol Güneyi B Koridoru 10 Nolu Mekân

Mekân, Caminin güney batısında, A-13 Burcunun kuzeyinde yer almaktadır.

08.08.2023 ile 10.08.2023 tarihleri arasında yapılan kazı çalışmalarında 4.60 x 4.85 m ölçülerinde kare planlı bir mekân ortaya çıkarılmıştır. Ortalama 0.80 m seviye inilen Mekâna güney ve batı yönlerde bulunan kapı açıklıklarından giriş sağlanmaktadır. Güneyde yer alan kapı açıklığı 1.25 m, batıda bulunan açıklık 1.05 m genişliğindedir. Mekânın duvarları harçsız, yarı kesme taşlardan örülmüş olup kuzey duvarın bir bölümünde çökme olduğu görülmektedir.

Yapılan kazı çalışmaları esnasında mekânın kuzey batı köşesinde 0.75 m derinlikte bir adet yüzük, ile sırlı sırsız seramik parçaları kırık vaziyette lüle parçaları ortaya çıkarılmıştır.

1.1.8 A-21 1.Yol Güneyi B Koridoru 10/A Nolu Mekân

Mekân caminin güney batısında 10/B Nolu Mekânın batısında yer almaktadır. 02.08.2023 ile 04.08.2023 tarihleri arasında yapılan kazı çalışmalarında 2.90 x 3.30 m ölçülerinde bir mekân ortaya çıkarılmıştır. Ortalama 0.80 m inilen Mekânın duvarları harçsız, yarı kesme taşlardan örülmüştür.

1.1.9 A-21 1.Yol Güneyi B Koridoru 10/B Nolu Mekân

Mekân Caminin güney batısında 10 Nolu Mekânın kuzeyinde yer almaktadır. 04.08.2023 ile 08.08.2023 tarihleri arasında yapılan kazı çalışmalarında 2.90 x 3.50 m ölçülerinde dikdörtgen planlı bir mekân ortaya çıkarılmıştır. Ortalama 0.80 m seviye inilen mekânın duvarları harçsız, yarı kesme taşlardan örülmüştür.

1.1.10 A-21 1.Yol Güneyi B Koridoru 10/C Nolu Mekân

Mekân Caminin batısında 10/A mekanının batısında yer almaktadır. 31.08.2023 tarihinde yapılan kazı çalışmalarında 3.65x2.50 m ölçülerinde kareye yakın dikdörtgen planlı bir mekân ortaya çıkarılmıştır. Ortalama 0.65 m seviye inilen mekânın doğu duvarı temel seviyesinde 0.50 m yüksekliğinde olduğu tespit edilmiştir

1.1.11 A-21 1.Yol Güneyi B Koridoru 11 Nolu Mekân

MekânA-13 burcunun kuzeyinde 10 nolu Mekânın batısında yer almaktadır. 10.08.2023 ile 15.08.2023 tarihleri arasında yapılan kazı çalışmalarında 6.00 x 3.60 m ölçülerinde bir mekân ortaya çıkarılmıştır. Yapılan gözlemlerde L planlı olan mekânın batı kısmında olan ortalama 0.90 m seviye inilmiştir. Mekâna doğu duvarda yer alan 1.05 m genişliğindeki kapı açıklığından giriş sağlanmaktadır. Ayrıca kuzey duvarda 0.55 m genişliğinde niş bulunmaktadır. Mekânın duvarları harçsız, yarı kesme taşlardan örülmüştür.

1.1.12 A-21 1.Yol Güneyi B Koridoru 11/A Nolu Mekân

Mekân 11 Nolu mekânın batısında yer almaktadır. 24.10.2023 ile 25.10.2023 tarihleri arasında ortaya çıkarılan dikdörtgen planlı mekân 2.75 x 4.10 m ölçülerindedir. Mekânın batı duvarını ortadan ikiye bölen 2.00 m uzunluğunda, 0.60 m kalınlığında, 1,20 m yüksekliğinde bir duvar bulunmaktadır.

1.1.13 A-21 1.Yol Güneyi B Koridoru 12 Nolu Mekân

Mekân B koridorunun batısında yer almaktadır. 11.10.2023 ile 01.11.2023 tarihlerinde yapılan kazı çalışmalarında 3.10 x 4.40 m ölçülerinde yaklaşık kare planlı bir mekân ortaya çıkarılmıştır. Mekânın güney duvarına bitişik doğu batı doğrultusunda uzanan

üç basamaklı bir merdiven ortaya çıkarılmıştır. Ortalama 0.70 m seviye inilen mekâna batı cephesinde bulunan 1.40 m genişliğinde ki kapı açıklığından giriş sağlanmaktadır. Mekânın doğu duvarının bir bölümü yıkık vaziyettedir. Genel hatlarıyla ortaya çıkarılan mekânın orta bölümünde 1.40 x 1.50 m ölçülerinde bir alanda 1.30 m sondaj çalışması yapılmıştır. Yapılan çalışmada 4 farklı katman olduğu gözlemlenmiş ve sondaj çalışması sonucunda ana kaya zemine ulaşılmıştır.

1.1.14 A-21 1.Yol Güneyi B Koridoru 13 Nolu Mekân

Mekân B koridorunun batısında yer almaktadır. 02.10.2023 ile 06.10.2023 tarihleri arasında yapılan arkeolojik kazı çalışmaları esnasında 4.90 x 5.70 m ölçülerinde bir mekân ortaya çıkarılmıştır. Ortalama 1.00 m seviye inilen mekâna doğu cephede yer alan 1.10 m genişliğinde kapı açıklığından giriş sağlanmaktadır. Mekânın batısında yer alan duvar büyük ölçüde yıkık vaziyette olup kuzey tarafında 1.55 m genişliğinde bir duvar kalıntısı bulunmaktadır.

1.1.15 A-21 1.Yol Güneyi B Koridoru 14 Nolu Mekân

Mekân B koridorunun batısında 15 Nolu mekânın kuzeyinde yer almaktadır. 26.09.2023 ile 28.09.2023 tarihleri arasında yapılan kazı çalışmalarında kare planlı 4.20 x 5.00 m ölçülerinde bir mekân ortaya çıkarılmıştır. Mekâna güney cephede bulunan 1.20 m genişliğinde ki kapı açıklığından giriş sağlanmaktadır. Ortalama 0.70 m seviye inilen mekânın batı duvarının bir bölümünde çökmeler olduğu gözlemlenmiştir.

1.1.16 A-21 1.Yol Güneyi B Koridoru 15 Nolu Mekân

Mekân B koridorunun batısında 16 Nolu mekânın kuzeyinde yer almaktadır. 22.09.2023 ile 25.09.2023 tarihleri arasında yapılan kazı çalışmalarında 3.42 x 4.21 m ölçülerinde bir mekân ortaya çıkarılmıştır. Mekâna doğu ve güney cepheden olmak üzere iki açıklıktan giriş sağlanmaktadır. Güneyde ki açıklık 1.00 m, doğuda ki açıklık 0.80 m genişliğindedir. Mekânın doğu duvarında 0.60 x 0.70 m ölçülerinde bir adet niş bulunmaktadır.

1.1.17 A-21 1.Yol Güneyi B Koridoru 16 Nolu Mekân

Mekân 17 Nolu mekânın batısında yer almaktadır. 21.09.2023 tarihinde yapılan kazı çalışmalarında 2.60 x 3.80 m ölçülerinde bir mekân ortaya çıkarılmıştır. Ortalama 0.70 m seviye inilen mekâna kuzey doğu köşede bulunan 1.00 m genişliğinde ki kapı açıklığından giriş sağlanmaktadır. Moloz taşların kuru duvar olarak örüldüğü görülen doğu duvarının bir bölümü yıkılmış vaziyettedir.

1.1.18 A-21 1.Yol Güneyi B Koridoru 17 Nolu Mekân

Mekân B koridorunun batısında, 12 Nolu tonozlu mekânın kuzeyinde yer almaktadır. 13.09.2023 tarihinde ortaya çıkarılan dikdörtgen planlı mekânın batısında yer alan duvar örgüsünün özgün olmadığı tespit edilmiş ve 19.09.2023-20.09.2023 tarihlerinde belgelenecek kaldırılmıştır. Bu çalışma sonrasında mekânın dikdörtgen planlı 3.20 x 5.00 m ölçülerinde olduğu görülmüştür. Yapılan çalışmada kaldırılan duvarın altında iki adet merdiven basamağı ortaya çıkarılmıştır. Bu basamağın genişliği 0.26 m, uzunluğu 0.72 m, yüksekliği 0.22 m'dir. Kazı çalışmaları sonucunda mekânda inilen seviye 0.75 m'dir.

1.1.19 A-21 1.Yol Güneyi B Koridoru 18 Nolu Mekân

Mekân B koridorunun batısında, 17 Nolu mekânın kuzeyinde yer almaktadır. 13.09.2023 ile 14.09.2023 tarihleri arasında yapılan kazı çalışmalarında 2.60 x 2.70 m ölçülerinde ki kare planlı mekân ortaya çıkarılmıştır. Ortalama 0.70 m seviye inilen mekânın doğusunda herhangi bir duvar örgüsü tespit edilememiştir.

1.1.20 A-21 1.Yol Güneyi B Koridoru 19 Nolu Mekân

Mekân B koridorunun batısında 18 nolu mekânın kuzeyinde yer almaktadır. 18.09.2023 ile 19.09.2023 tarihleri arasında yapılan kazı çalışmaları esnasında 5.00 x 5.75 m ölçülerinde kare planlı bir mekân ortaya çıkarılmıştır. Mekâna güney ve batı cephelerden olmak üzere iki adet kapı açıklığından giriş sağlanmaktadır. Güneyde ki açıklık 1.10 m genişliğinde, batıda ki açıklık 0.80 m genişliğindedir. Ortalama 0.70 m seviye inilen mekânın kuzey duvarında 0.70 m genişliğinde bir niş bulunmaktadır.

1.1.21 A21 1.Yol Güneyi B Koridoru G Mekânı

Mekân A-21 1. Yol B koridorunun batısında yer alan mekân 2021 yılı kazı çalışmalarında ortaya çıkarılmış ancak mekânın doğusunda 2.30 m genişliğinde 0.85 m yüksekliğinde bir alanda taş ve toprak karışımlı bir katman kazılmamıştır. 09.10.2023 tarihinde mekânın doğusunda ki toprak katman tasfiye edilmiştir.

1.1.22 A21 1.Yol Güneyi B Koridoru H Mekânı

Mekân A-21 1. Yol B koridorunun batısında yer almaktadır. 30.10.2023 ile 31.10.2023 tarihleri arasında yapılan kazı çalışmalarında 2021 kazı sezonunda ortaya çıkarılan dikdörtgen planlı, 1.50 x 3.90 m ölçülerinde ki mekânda ortalama 0.50 m seviye inilmiştir.

Güney batı bölümde yer alan A13 Burcu ile A21 1. Yol arasında kalan alanda yapılan çalışmalar tamamlanmıştır. Çalışmaların bu bölümde tamamlanması ile bahsi geçen alanlar arasında bir bütünlük olduğu, bu birimlerin kompleks bir kullanıma sahip olduğu hem plan tiplerinden hem de ele geçen buluntulardan anlaşılmaktadır (Boran ve diğerleri, 2014; Boran ve diğerleri, 2016).

1.2 Kalenin Doğusunda Ortaya Çıkarılan Mekanlar

2023 Kazı çalışmalarında hedeflenen ilk bölüm çalışmalarında belirlenen alanda çalışmaların tamamlanması üzerine II. Bölüm çalışmalarımız kalenin Güney doğu bölümünde devam etmiştir. Bu çalışmalar, 2016 yılı Silifke Kalesi Çalışmalarında kısmen duvar hatları belirlenen bölümde yapılmaya başlanmıştır. Kazı çalışmalarında yüzey temizliği yapılması sonrası yüzeyde duvar hatlarının kısmen görünmesi sonrası bu alanlarda mekân belirleme ve seviye inme çalışmaları başlatılmıştır. Yapılan çalışmalarda öncelik mekânın genel hatlarını ortaya çıkarmak devamında ise seviye tespit olarak devam etmiştir (Görsel 5-6). Çalışmalar sonrası ortaya çıkan mekânlar konumuna göre sırasıyla şu şekildedir;

1.2.1 A-14 Kuzeyi 1.Yol

Yol, A-14 burcunun kuzeyinde, doğu batı doğrultusunda uzanmaktadır. 06.11.2023 ile 07.11.2023 tarihleri arasında yapılan çalışmalarda Doğudan batıya doğru 4.90 m ilerlenmiş ve ortalama 1.10 m seviye inilmiştir. Yapılan çalışmalarda A-21 doğusu 49 Nolu

Mekânın doğu duvarının dış cephesi ortaya çıkarılmıştır. Duvarın alt kısmında zeminden 0.20 m yükseklikte, 0.06 m cidar kalınlığına sahip pabuç görülmektedir. Duvarın batıya doğru kavisli olduğutespit edilmiştir.

1.2.2 A-21 Doğusu 4. Koridor

Koridor caminin doğusunda, A-21 D 46 Nolu mekânın güneyinde A-21 D 47 Nolu mekânın kuzeyinde yer almaktadır. 21.11.2023 ile 24.11.2023 tarihleri arasında yapılan kazı çalışmalarında koridorun bir bölümü ortaya çıkarılmıştır. Doğudan batıya doğru ilerleyen kazılarda 2.45 x 4.85 m ölçülerinde ki koridorda ortalama 0.90 m seviye inilmiştir.

1.2.3 A-21 Doğusu 45 Nolu Mekân

Mekân Caminin doğusunda A-14 burcunun kuzeyinde yer almaktadır. 08.11.2023 ile 13.11.2023 tarihleri arasında yapılan kazı çalışmalarında 3.30 x 4.20 m ölçülerinde bir mekân ortaya çıkarılmıştır. Mekâna batı, güney ve doğu cephelerde bulunan kapı açıklıklarından giriş sağlanmaktadır. Doğudaki açıklık 1.60 m, batıdaki açıklık 1.00 m, güneyde yer alan açıklık 1.20 m genişliğindedir. Ortalama 1.10 m seviye inilen mekânın Güney ve batı duvarları önünde 0.25 m yüksekliğinde, 1.00 m kalınlığında bir sıra duvar izi görülmektedir.

1.2.4 A-21 Doğusu 46 Nolu Mekân

Mekân A-21 mekânı doğusunda, 45 Nolu mekânın güneyinde yer almaktadır. 13.11.2023 ile 17.11.2023 tarihleri arasında yapılan kazı çalışmalarında 2.80 x 3.90 m ölçülerinde dikdörtgen planlı bir mekân ortaya çıkarılmıştır. Ortalama 0.70 m seviye inilen mekânın kuzey cephesinde 1.15 m genişliğinde bir açıklık tespit edilmiştir. Bu açıklık mekânın zemin seviyesinden 0.50 m yüksekte yer almaktadır.

1.2.5 A-21 Doğusu 47 Nolu Mekân

Mekân Caminin doğusunda 4. Koridorun güneyinde yer almaktadır. 27.11.2023 ile 29.11.2023 tarihleri arasında yapılan kazı çalışmalarında 2.50 x 4.50 m ölçülerinde dikdörtgen planlı bir mekân ortaya çıkarılmıştır. Ortalama 0.60 m seviye inilen mekâna güneydoğu cephede yer alan 0.90 m genişliğinde ki kapı açıklığından giriş sağlanmaktadır.

1.2.6 A-21 Doğusu 49 Nolu Mekân

Mekân caminin doğusunda, 47 Nolu mekânın güney batısında yer almaktadır. 01.12.2023 ile 15.12.2023 tarihleri arasında yapılan çalışmalarda 7.10 x 3.75 m ölçülerinde dikdörtgen planlı bir mekân ortaya çıkarılmıştır. Ortalama 1.00 m seviye inilen mekâna kuzey cephede yer alan 0.95 m genişliğinde ki kapı açıklığından giriş sağlanmaktadır. Bu kapı açıklığından aynı zamanda 48 Nolu mekâna da giriş yapıldığı tespit edilmiştir. Mekânın doğu duvarı batı yöne doğru kavis olarak devam etmektedir.

1.2.7 A-21 Doğusu 50 Nolu Mekân

Mekân A-21 doğusu 49 Nolu mekânın batısında A-21 doğusu 48 Nolu mekânın güneyinde yer almaktadır. 06.12.2023 ile 14.12.2023 tarihleri arasında yapılan kazı çalışmaları esnasında 2.90 x 5.60 m ölçülerinde dikdörtgen planlı bir mekân ortaya çıkarılmıştır. Ortalama 0.80 m seviye inilen mekâna güney cephe üzerinde yer alan 0.95 m genişliğinde

ki kapı açıklığından giriş sağlanmaktadır. Mekânın doğu duvarında iki adet niş ortaya çıkarılmıştır. Nişlerden güneydoğuda bulunanı 0.50 x 0.40 m ölçülerinde, kuzey doğuda bulunanı 0.45 x 0.42 m ölçülerindedir.

2016 yılı temizlik çalışmaları sonrası kısmen duvar hatları belirlenen alanda kazı çalışmalarının tamamlanması sonrası ortaya çıkan mekânların güney bölümde yer alan ve A14 Kuzeyi 1.Yol kuzeyindeki birimler ile bağlantılı olduğu görülmüştür. Bu bölümde çalışmaların tamamlanması sonrasında bu alanın bir bütün olduğu plan tipleri ve ele geçen buluntuların paralellik gösterdiği görülmüştür. (Boran ve diğerleri, 2019)

RESTORASYON ÇALIŞMALARI

2023 yılı restorasyon çalışmaları kapsamında kalenin kuzey batısında kazı çalışmaları tamamlanan alanlarda mevcut duvarların arasındaki toprak dolgu ve otlar temizlenerek derz dolgu ile konservasyonu yapılmıştır (Görsel 7).

SİLİFKE KALESİ KAZISI 2022 YILI ENVANTERLİK-ETÜTLÜK ESERLER

2023 yılı kazı sezonunda ilgili mekanlarda gerçekleştirilen arkeolojik kazı çalışmalarında 36 adet envanterlik ve 74 adet etütlük eser ortaya çıkarılmıştır. Bulunan eserler nitelik, malzeme, form, süsleme açısından çeşitlilik ve farklı özellikler arz etmektedir. Malzemesine göre, pişmiş toprak eserler (Günlük kullanım eşyaları, tütün lülesi, tuğla parçaları, kap parçaları, form verenler dışında gövde, ağız, tutamak, kulp, emzik, boyun ve dip parçaları) ağırlıklı çıkan buluntuların başında gelir. Bunu takiben madeni türde kap çeşitleri, metal alet ve araçlar, cam eserler (takı ürünleri, günlük kullanım eşyalarına ait parçalar, objeler), değerli taş ve parçaları (akik, kuvars, ay taşı vd.) kemik, taş, mermer malzemeden imal edilmiş buluntular ortaya çıkarılmıştır.

Ortaya çıkarılan buluntular arasında 2 adet takı eşyası, 4 adet boncuk, 1 adet damga, 2 adet kemik obje ve 25 adet sikke 2023 yılı kazı dönemi için önem arz etmektedir.

1.2.8 Takı Eşyaları

2023 yılı kazı çalışmalarında 2 adet takı eşyası ortaya çıkarılmıştır. Bunlardan biri yüzük olup diğeri kolye ucudur.

Yüzük; A-21 1. Yol Güneyi B Koridor 10 No.lu Mekânda ortaya çıkarılan yüzük tek kaşlı bronzdan imal edilmiştir. Yüzük halkası dairesel kesitli ve incedir. Tüm yüzeyleri pahlanmış. Kaşın ortasında bordo renkli yakut olduğunu düşündüğümüz değerli taş yerleştirilmiştir. Taşın yerleştirildiği bronz kaşın etrafında ince yivler dolanmaktadır (Görsel 8a).

Kolye Ucu; A-21 1. Yol Güneyi B Koridor 9 No.lu Mekânda ortaya çıkarılan gümüş kolye ucu yassı dairesel kesitlidir. Eserin Gövdesine ajur tekniğiyle merkezinde daire çevresinde altı kol yer almaktadır. Dairesel gövdenin bir ucunda aplike edilmiş dikey yönlü halka deliği yer almaktadır. Gümüş halka deliğe bronzdan yapılmış başka bir halka geçirilmiştir (Görsel 8b).

1.2.9 Boncuklar

2023 yılı kazı çalışmalarında 4 adet boncuk kazılar sonucunda ortaya çıkarılmıştır. Bu boncukların 3 adeti dairesel ve 1 adeti kare formludur. Dairesel formdaki boncukların malzemeleri Kuvars, Akik ve Ahşaptır. Kare formlu olan boncuk ise siyah yarı değerli taştan (Oniks?) yapılmıştır (Görsel 9).

1.2.10 Kemik Objeler

2023 Yılı kazı çalışmalarının 2 adet kemik makara ortaya çıkarılmıştır. Bu eserler birincisi A-5 17 No.lu Mekânda bulunmuş olup silindirik formlu olup iki ucu iç bükey yivli olup yarım yuvarlak ile sonlanmıştır. Silindirik gövde üzerine de belirli aralıklarla yivlenmiş ince şerit bezemeler görülür. İyi durumdadır (uzunluk: 7cm, kalınlık:0,8cm;Görsel 10a).

İkinci eser ise A-21 Doğusu 46 No.lu mekânda ortaya çıkarılan kemik obje şekil itibariyle birinci objeye benzeyen ancak daha düz süslemeli yapıldığı görülmektedir. (Uzunluk: 5cm, Kalınlık:0,8cm) (Görsel 10b)

1.2.11 Damga

2023 yılı kazı çalışmaları A-21 1. Yol Güneyi B Koridor 19 No.lu mekânda ortaya çıkarılan taş malzemeli Piramidal formlu Damganın altına gelen düzgün yüzeyi üzerine kazıma yöntemiyle işleme yapılmıştır. Ekmek damgası olduğu düşünülmektedir (Görsel 11a.).

1.2.12 Sikkeler

Sikkeler, kazı çalışmalarında dönemleme çalışması için önemli buluntuların başında gelmektedir. Silifke Kalesi Kazısı çalışmalarında Helenistik, Roma, Bizans, Kilikya Tâbi Ermeni Baronluğu, Karamanoğlu Beyliği ve Osmanlı İmparatorluğu dönemlerine ait sikkeler günümüze kadar ki dönemlerde bulunmuştur. Bu kronolojiye destekleyen sikkeler bu dönem kazılarında gelmeye devam etmiştir. (Boran - Elmas 2022)

1.A-21 Doğusu (CD) 47 No.lu Mekânda ortaya çıkarılan 1660 yılına tarihlenen 14.Loıs dönemine ait Fransız sikkesi, AG, 20mm, 2,20gr, ky.6 (Görsel 12 a.).

2.A-5 11 No.lu Mekânda Ortaya çıkarılan 1756-57 yılları arasına tarihlenen 3.Osman Dönemi 24 adet sikkeden oluşan define buluntusu, AG, 9-15mm, 0.35-0.63gr (Görsel 12 b.).

Koruma ve restorasyon çalışmaları yapılan eserler envanterlik ve etütlük olarak müzeye teslim edilmiştir.

DEĞERLENDİRME

2023 yılı kazı çalışmaları kapsamında ortaya çıkarılan mekanlar 18-19.yy. Osmanlı dönemine tarihlenmekte olup bu dönemin duvar dokusunu yansıtmaktadır. Mekanların birbiriyle bağlantılı olduğu, ana yol ve koridorlardan mekanlara giriş sağlandığı tespit edilmiştir (Aykaç 2021). Arkeolojik kazılar sonucunda ortaya çıkarılan mekanların duvarları güçlendirilmiş ve konservasyon çalışmaları yapılmıştır.

2023 yılı Silifke Kalesi kazı çalışmalarında ortaya çıkarılan takı malzemelerinde ince el işçiliği görülmektedir. (Boran - Aykaç, 2021) Kullanılan gümüş malzeme ve zümrüt gibi değerli taşlar kullanımı eserlerin varlıklı vatandaşlarının kullanmış olabileceğini düşündürmektedir. Kale içerisinde üretim yeri olup olmadığı henüz belirlenmemiş olup ticaret yoluyla gelmiş olduğu düşünülmektedir. Ayrıca Kemikten yapılmış makaraların benzer örnekleri Davidson (1952, s. 178) 1275-1276 numaralı eserlerinde görülmektedir (Boran - Aykaç 2021; Boran ve diğerleri 2024).

2023 yılı kazı çalışmalarında ortaya çıkarılan önemli buluntular arasında yer alan Ekmek Damgası kale içerisinde ekmek üretiminin olabileceğini göstermektedir. Benzer bir

eserimiz 2018 yılında A-15 Batısı 3 No.lu Mekânda ortaya çıkarılan damgadır. (Etütlük 2018- 20). Ancak bu buluntular olmasına rağmen kale içinde henüz bir üretim alanına rastlanılmamıştır (Görsel 11b).

2023 yılı kazı çalışmalarında ortaya çıkarılan buluntular arasında ayrıca öneme sahip iki eser vardır. Bunlardan biri 1660 yılına tarihlenen 14.Lois dönemi Fransız parasıyla diğeri ise 3.Osman dönemine tarihlenen Osmanlı defnesidir. Bu sikkeler kale içerisindeki ticari faaliyetlerin 19.yüzyılların sonuna kadar kesintisiz devam ettiğini destekler niteliktedir.

Sonuç

2023 yılı arkeolojik kazı çalışmaları; belgeleme, temizlik, arkeolojik kazı ve geçici koruma aşamaları olmak üzere dört bölüm halinde tamamlanmıştır. 2023 yılı içerisinde 1770m²'lik bir alanda 29 ayrı açmada çalışma yapılmıştır. (Görsel 13) Kazılar sonucunda 36 adet envanterlik ve 74 adet etütlük eser belgeleme çalışması yapılarak Silifke Müze Müdürlüğüne teslim edilmiştir. Ayrıca 2023 yılında kazı dönemi içerisinde Silifke Kalesi hisarpeçe bölümüyle ilgili makale yayınlanmıştır (Aykaç-Boran 2023: 401-425)

KAYNAKÇA

- Aykaç, Razan (2021). *Silifke Kalesi'nin Kazılar Sonucu Ortaya Çıkan Yerleşim Dokusu*. İstanbul: Ege Yayınları.
- Aykaç R, Boran A (2023) “Silifke Kalesi Hisarpeçe Bölümü Kazıları”, *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S7-2, s. 401–425.
- Boran, Ali- Aykaç, Razan. (2021). *Silifke Kalesi Kazı Buluntuları 2010-2020*. İstanbul: Ege Yayınları.
- Boran, Ali Elmas, Erdal (2022). “Silifke Kalesi'nde Ortaya Çıkan Bir Grup Sikke”. *Höyük Dergisi*(10), 191-211. <https://doi.org/https://doi.org/10.37879/hoyuk.2022.2.191>
- Boran, Ali, Erbaş Can, Sümeyye ve Keskin, Süheyl, (2024). “Silifke Kalesi 2022 Yılı Kazı Çalışmaları”. *Kazı Sonuçları Toplantısı 43*, (s. 123-138). Ankara.
- Boran, Ali, Karaca, Yalçın, Mutlu, Mehmet, Erdal, Zekai ve Sözlü, Halil (2013). “Mersin - Silifke Kalesi Kazısı 2012 Yılı Kazı Çalışmaları”. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 34, s. 140- 154.
- Boran, Ali, Karaca, Yalçın, Mutlu, Mehmet, Erdal, Zekai ve Sözlü, H. (2014). “Mersin - Silifke Kalesi Kazısı 2013 Yılı Kazı Çalışmaları”. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, s. 393-412.
- Boran, Ali, Karaca, Yalçın, Mutlu, Mehmet, Erdal, Zekai, Sözlü, Halil ve Aykaç, Razan (2016). “Mersin - Silifke Kalesi Kazısı 2014 Yılı Kazı Çalışmaları”. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, s. 393-412.
- Boran, Ali, Sözlü, Halil ve Aykaç, Razan (2018). “Mersin - Silifke Kalesi Kazısı 2016 Yılı Kazı Çalışmaları”. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, s. 467-476.
- Boran, Ali, Sözlü, Halil ve Aykaç, Razan (2019). “Mersin - Silifke Kalesi Kazısı 2017 Yılı Kazı Çalışmaları”. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 40, s. 123-146.
- Davidson, Gladys Robert, (1952). *The Minor Objects Results of Excavations Conducted by the American School*. New Jersey: Meriden-Stinehour Press.

- 2023 YILI KAZI ÇALIŞMASI YAPILAN ALANLAR
- 2023 YILI KONSERVASYON ALANI

Görsel 1 - 2023 Yılı Kazı ve Konservasyon Çalışma Alanları Genel Görünüm

Görsel 2 – Kazı Çalışmaları Öncesi Hava Fotoğrafi (Türk Hava Kurumu – 2009)

Görsel 3 – 2023 Yılı Silifke Kalesi Kazı Çalışmaları Sonrası Hava Fotoğrafi

Görsel 3 – Silifke Kalesinin iç kısmı Havadan Görünümü

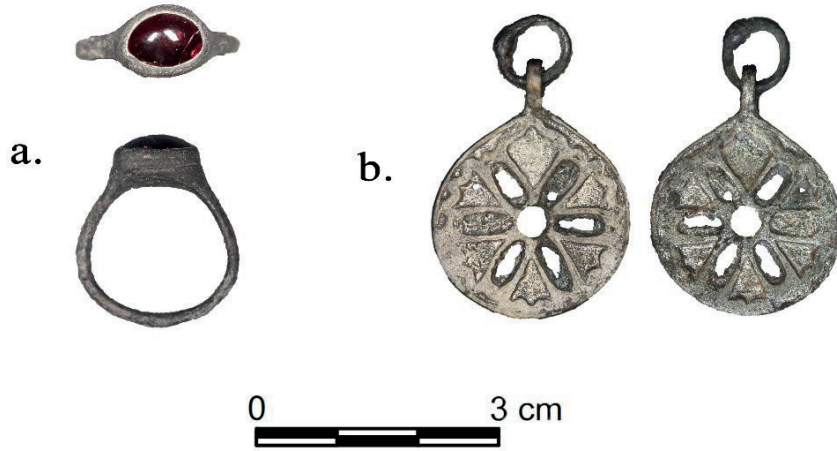
Görsel 4 – A-5 ile A-12 Arasında Kalan Mekanların Kazı Çalışmaları Öncesi ve Sonrası Hava Fotoğrafi

Görsel 6 – A-16 ile A-20 Arasında Kalan Mekanların Kazı Çalışması Öncesi ve Sonrası Hava Fotoğrafi

Görsel 5 – Konservasyon Çalışması Öncesi ve Sonrası

Görsel 6 – Silifke Kalesi 2023 Yılı Takı Eşyaları (a. Gümüş Zümrüt Taşlı Yüzük, b. Gümüş Kolye)

Görsel 9 – Silifke Kalesi 2023 Yılı Boncuk Buluntuları (a. Akik Boncuk, b. Kuvars Boncuk, c. Ahşap Boncuk, d. Siyah Oniks? Boncuk)

Görsel 7 – Silifke Kalesi 2023 Kemik Makara Buluntuları

Görsel: 8 – Silifke Kalesi Damga Buluntuları (a.2023 kazı döneminde bulunan ekmek damgası, b.2018 kazı döneminde bulunan damga)

Görsel 12 – Silifke Kalesi 2023 Yılı Sikke Buluntuları (a. A-21 Doğusu (CD) 47 No.lu Mekânda ortaya çıkarılan 1660 yılına tarihlenen 14.Lois dönemine ait Fransız sikkesi, AG, 20mm, 2,20gr, ky.6, b. A-5 11 No.lu Mekânda Ortaya çıkarılan 1756-57 yılları arasına tarihlenen 3.Osman Dönemi 24 adet sikkeden oluşan define buluntusu, AG, 9-15mm, 0.35- 0.63gr.)

Görsel 13 – Silifke Kalesi Çalışma alanlar Çizim